

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1937 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

I en den 7 maj 1937 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 319, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper¹.

Häri genom förordnas, att 3 § 1 mom. förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

1. Avräkningsnota, varom i 2 § förmåles, skall, där ej nedan annorlunda stadgas, vid köp förses med stämpel till följande belopp, nämligen:

f) vid byte — — — belopp av 100 kronor.

Då sådant med hänsyn till särskilda omständigheter prövas nödigt, må Konungen förordna, att avräkningsnota vid köp eller byte av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis skall förses med stämpel till högre belopp än ovan under a), c) och e) sägs, dock högst fyra gånger där angivna belopp.

Med fondhandlare — — — föra handelsböcker.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1937.

¹ Senaste lydelse, se 1929: 142.

I det vid förevarande proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet återfinnes endast en hänvisning till vad föredragande departementschefen anfört vid anmälan den 7 maj 1937 av proposition, nr 318, angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld, m. m.

I sistnämnda proposition, som till behandling hänvisats till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t för riksdagens godkännande framlagt vissa förslag, vilka utgöra ett led i en penningpolitisk beredskapsorganisation till skydd mot en stark prisstegring. Till underlag för behandlingen av den ekonomiska politikens utformning har inom finansdepartementet utarbetats en i propositionen nr 318 återgiven promemoria angående det nuvarande prisläget. Sedan under den förberedande behandlingen av frågan om penningpolitikens utformning uppmärksamheten riktats på vissa beredskapsåtgärder, vilka borde vidtagas för att möjligheter skulle erhållas att mellan riksdagarna och med erforderlig snabbhet vidtaga mera effektiva åtgärder till mötande av en inflation, har inom finansdepartementet verkställts utredning bland annat avseende en anpassning av fondstämpeln å aktier efter konjunkturens krav. Över en i detta spörsmål inom departementet upprättad promemoria ha efter remiss utlåtanden avgivits av statskontoret, bank- och fondinspektionen, efter hörande av styrelsen för Stockholms fondbörs, samt fullmäktige i riksbanken (prop. nr 318 sid. 29—35).

Departementschefen har beträffande nu förevarande fråga anfört följande:

»I den inom finansdepartementet upprättade promemorian rörande det nuvarande prisläget har framhållits, att de allvarligaste riskerna under en period av häftig prisstegring förbindas med anpassningen av kapitalvärden och kostnader efter den höjda produktprisnivån. Vid ett efterföljande prisfall kan nämligen den nödvändiga anpassningen nedåt av kapitalvärdena och kostnaderna i regel ej ske utan krisartade störningar. Spridningen av en prisrörelse över till kapitalvärdena sker snabbast och kraftigast på fondbörsen. Tillgängliga uppgifter ge vid handen, att utvecklingen av de svenska aktiekurserna influerats av höstens och vinterns prisstegring. Då fondbörsutvecklingen emellertid i blott mindre omfattning kan påverkas med de penningpolitiska hjälpmedel som redan stå statsmakterna till buds eller som enligt för riksdagen framlagda förslag skulle ställas till deras förfogande, har det ansetts motiverat att överväga ytterligare beredskapsåtgärder med speciell inriktning mot aktiespekulationen. I en inom finansdepartementet utarbetad promemoria har sålunda ifrågasatts, att fondstämpeln å aktier skulle göras rörlig och anpassas efter konjunkturen. Fondstämpelns höjd skulle få bestämmas av Kungl. Maj:t, dock högst till, förslagsvis, fyra gånger dess nuvarande belopp.

I de remissyttranden som avgivits över departementspromemorian har vitsordats önskvärdheten av att medel stå till förfogande för motverkande av en inflationsartad hausse på börsen men tillika framhållits, att den hittillsvarande utvecklingen ej kan anses påkalla motåtgärder. Meningarna gå

isär, när det gäller arten av den utbyggnad av den penningpolitiska beredskapen, som med hänsyn härtill kan vara lämplig. Statskontoret och bankofullmäktige tillstyrka tillskapandet av en möjlighet att höja fondstämpeln; statskontoret finner dock detta böra ske genom särskild fullmaktslagstiftning och ej genom blott den i departementspromemorian föreslagna ändringen i fondstämpelförordningen. Bank- och fondinspektionen anser, att tidigare utredningar och erfarenheter mana till försiktighet, och ställer sig bestämt avvisande till en mer eller mindre permanent höjning av fondstämpeln å aktier av den omfattning det remitterade förslaget skulle medgiva. Inspektionen vill dock därmed icke hava sagt, att det icke ur beredskapssynpunkt kan vara av betydelse, att möjlighet finnes att, därest utvecklingen å fondhandelns område skulle gå i en icke önskvärd riktning, mera tillfälligt höja fondstämpelavgiften i syfte att framkalla en psykologisk reaktion häremot. Fondbörsstyrelsen avstyrker det i departementspromemorian framlagda förslaget under framhållande av bland annat, att en hög omsättningskatt visat sig kunna medföra för den legitima börshandeln och näringslivet i sin helhet menliga verkningar. Såväl fondbörsstyrelsen som bank- och fondinspektionen finna det angeläget att, om en möjlighet till höjning av fondstämpeln anses böra skapas, i författningstexten ges uttryck åt bestämmelsens innebörd av en för extraordinära förhållanden avsedd fullmakt. I motsats till statskontoret förorda sistnämnda institutioner icke en särskild författning utan en allmän, till den berörda paragrafen i fondstämpelförordningen fogad undantagsbestämmelse.

Ehuru tvekan kan råda om graden av det dämpande inflytande som kan ernås genom en höjning av fondstämpeln, när det gäller att hålla tillbaka en spekulationsvåg, anser jag dock sannolikt att åtgärden, icke minst i psykologiskt avseende, är av tillräcklig betydelse för att man icke bör avstå från att bereda möjligheter till ett utnyttjande av även detta konjunkturpolitiska hjälpmedel. Denna uppfattning stöddes av det tillstyrkande yttrande som avgivits av bankofullmäktige, vilka närmast ha att bevaka de intressen som motiverat förslagets framläggande. Intet synes mig vara att erinra mot att rätten att höja fondstämpeln å aktier intill dess föreslagna maximibelopp i författningstexten anges knuten till särskilda omständigheter som påkalla åtgärdens vidtagande. Detta torde lämpligen kunna ske i den av fondbörsstyrelsen och bank- och fondinspektionen föreslagna formen. Att kraven på börsutvecklingens avvikelse från ett normalläge måste vara strängare, ju kraftigare höjning av fondstämpeln som ifrågasättes, är givet; den föreslagna bestämmelsen i dess här antydda avfattning bör tolkas med utgångspunkt härifrån.»

I det vid propositionen nr 318 fogade statsrådsprotokollet har departementschefen, efter att bland annat ha redogjort för riksdagens ståndpunktstagande år 1933 till frågan om Kungl. Maj:ts befogenhet att i viss utsträckning utan särskilt bemyndigande borttaga eller sänka tullar, anfört följande.

»På det handelspolitiska området slutligen synes grundlagsenlig rätt få anses tillkomma Kungl. Maj:t att sänka och borttaga tullar. Riksdagens i det föregående omnämnda ståndpunktstagande år 1933 avsåg visserligen ett utnyttjande av denna rätt av handelspolitiska skäl och med viss begränsning. Det torde emellertid få förutsättas att Kungl. Maj:t utan särskilt medgivande av riksdagen skall äga temporärt utnyttja rätten att nedsätta tullavgifter även i penningpolitiskt syfte och i den vidare omfattning som kan komma att visa sig påkallad med hänsyn till konjunkurläget utveckling. Emellertid vill jag i detta sammanhang framhålla att blott relativt begränsade resultat synas vara att vinna på denna väg och att icke minst med hänsyn därtill föreliggande möjligheter till tullreduktioner torde böra utnyttjas med försiktighet. Givet är för övrigt att ett utnyttjande av Kungl. Maj:ts här ifrågakarande rätt måste föregås av ingående utredningar i syfte främst att utröna de berörda tullsatsernas betydelse ur försörjningssynpunkt för svenskt näringsliv.»

Utskottet.

Det föreliggande förslaget avser bemyndigande för Konungen att, då sådant med hänsyn till särskilda omständigheter prövas nödigt, höja stämpelavgiften vid köp och byte av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis, dock högst till fyra gånger det i 3 § 1 mom. av 1908 års förordning i ämnet angivna belopp. Förslaget utgör ett led i den beredskapsorganisation på det penningpolitiska området, för vilken departementschefen närmare redogjort i det vid propositionen nr 318 fogade statsrådsprotokollet. Till denna organisation har bankoutskottet i utlåtande nr 67 givit sin anslutning.

Mot det i nu förevarande proposition begärda bemyndigandet har utskottet, som ansluter sig till departementschefens uppfattning i ämnet, icke annat att erinra än att rätten att bestämma om höjning av ifrågakarande stämpelavgift icke bör gälla på obestämd tid. Denna rätt synes utskottet böra medgivas allenast för viss begränsad tid, och får utskottet i sådant avseende förorda, att bemyndigandet bestämmes att gälla till och med den 31 maj 1938.

På sätt framgår av den förut lämnade redogörelsen har departementschefen i det vid propositionen nr 318 fogade statsrådsprotokollet jämväl uttalat sig angående Kungl. Maj:ts befogenhet att i penningpolitiskt syfte utan särskilt medgivande av riksdagen temporärt utnyttja rätten att nedsätta tullavgifter.

Utskottet finner angeläget understryka vikten av, att Kungl. Maj:t vid utnyttjandet av sagda befogenhet måtte beakta, att de avvägningar mellan olika intressen, som genom beslut av riksdagen åstadkommits vid bestämmandet av de skilda tullsatsernas storlek, i möjligaste mån lämnas orubbade. Om tullnedsättningar eventuellt skulle komma att av Kungl. Maj:t beslutas och dessa tullnedsättningar sedermera skulle befinnas icke längre vara påkallade för tillgodoseende av det penningpolitiska syftet, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t i detta ändrade läge vidtager åtgärder för återinförande av tidigare gällande tullsatser.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 319, antaga följande

F ö r s l a g

till

förordning angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Häri genom förordnas som följer:

Då sådant med hänsyn till särskilda omständigheter prövas nödigt, må Konungen förordna, att avräkningsnota, varom i 2 § förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper förmäles, vid köp eller byte av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis skall förses med stämpel till högre belopp än i 3 § 1 mom. nämnda förordning¹ under a), c) och e) sägs, dock högst fyra gånger där angivna belopp.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1937 och gäller till och med den 31 maj 1938. Av Konungen jämlikt denna förordning meddelade bestämmelser må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag.

Stockholm den 21 maj 1937.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, Viktor Larsson, friherre Lagerfelt, Elof Andersson, Sjödahl, Ekman, Velande, Robert Berg, Gustaf Björkman* och *Sköldén*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Norrköping, *Lövgren, Björklund, Olsson* i Gävle, *Johanson* i Huskvarna, *Ericson* i Boxholm, *Hammarlund, Werner* i Hultsfred, *Hagberg* i Malmö och *Olsson* i Kullenbergstorp.

¹ Senaste lydelse, se 1929:142.